

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی پاییز ۱۳۸۱

به کوشش کیسو ففوری

۶۹

✓ ضمیمه هفتمین / شماره ۲۸۶۱

نقاشی که صوت را به تصویر می‌کشد

نویسنده: مزده کلهر

گزارش

در اولین هفته مهر، نیشی مورا، تصویرگر ژاپنی کتاب‌های کودک و نوجوان، به مدت سه روز در یک کارگاه تصویرگری، در کانون پرورش فکری کودک و نوجوان، تجربیات خود را در اختیار دانشجویان نقاشی و گرافیک گذاشت.

این برنامه یکی از برنامه‌های جنبی نمایشگاه نقاشی نوما ۲۰۰۰ است که همه ساله در ژاپن برگزار می‌شود و امسال برای اولین بار، در ایران برپا شده است.

در طرح‌های نیشی مورا، جزئیات حرف اول را می‌زنند. او نقاشی است که اصوات را به تصویر می‌کشد: صدای حرکت قطار، صدای افتادن کدو حلوايي در آب، صدای جانوران دریایی و... کارهای اولیه نیشی مورا، نقاشی‌هایی از جمعه بازار ژاپن، حمام عمومی و مسافرت در ژاپن است. او می‌گوید: می‌خواستم زندگی روزمره مردم را به تصویر بکشم. او بعدها روی کتاب‌هایی درباره تاریخ ژاپن و واقعه هیروشیما کار می‌کند که مشخصه تمام این کتاب‌ها، تحقیقاتی است که او برای کشیدن تصویرهایش انجام داده است.

نیشی مورا، چنان دقیق تاریخ ژاپن را به تصویر کشیده است که کتاب‌هایش به عنوان کتاب درسی، در مدارس ژاپن تدریس می‌شود. او که داستان متن‌هایش را خودش می‌نویسد، در آخرین کتابش، از شیوه چاپ برای تصویرسازی استفاده کرده است. وی در کارگاه، این برنامه را اجرا می‌کند که با موضوع بازی، چهار تصویر کشیده شود تا داستانی را نشان بدهد و بشود با آن‌ها یک کتاب ساخت.

وی می‌گوید: مدت‌هاست که متوجه شدم برای این که یک تصویرگر واقعی بشوم، باید ایده داشته باشم. حالا قبل از کشیدن تصویر، فکر می‌کنم. بعدها متوجه شدم که برای کشیدن تصویر، باید خودم را بهتر بشناسم و بدانم که چه می‌خواهم بکشم. یاد گرفتم که اگر کنار داستانی تصویر بکشم، مردم مرا

فراموش خواهند کرد، اما اگر کتاب تصویری بکشم، آن کتاب باقی می‌ماند و تصویرها، خواسته‌های مرا به جامعه نشان می‌دهد.

او در آخرین کتابش، سعی کرده از دنیای واقعی کمی فاصله بگیرد و با کمک جانوران دریایی، حشرات و گیاهان قدم به دنیای فانتزی بگذارد؛ دنیایی که تخیل و رنگ، در آن حرف اول را می‌زنند.

✓ هفتمین / شماره ۲۹۳۱

اسطوره کاغذی

اسپیلیبرگ تن‌تن را زنده می‌کند

نویسنده: محمد آرم

نقد

چه کسی حدس می‌زد در سال‌هایی که «والت دیزنی» فقید، سرگرم راه‌اندازی کمپانی‌اش بود و ایده‌های تازه‌ای را روی پرده سینما می‌برد، توجه آدم‌ها به آدم‌های روی کاغذ جلب می‌شود؟ آدم‌هایی که به لحاظ ظاهری، جذاب‌تر از موش‌های سخنگو نبودند و یکی از آن‌ها تن‌تن بود؛ پسری کنجکاو که پا را از محدوده شخصی‌اش فراتر می‌گذاشت و دست به هر کاری می‌زد تا بیشتر بداند.

اسم نویسنده ماجراهای تن‌تن، ژرژ رمی بود، اما خودش دوست داشت که همه «هرژه» صدایش کنند. او در سال ۱۹۲۸، سردبیر مجله‌ای به نام «قرن بیستم کوچک» شد که برای کودکان بود. روز دهم فوریه سال بعد، تن‌تن و میلو متولد شدند و یک سال بعد از آن، ماجراهای «تن‌تن در شوروی» به چاپ رسید. از سال ۱۹۲۴، یک بنگاه انتشاراتی در بلژیک قبول کرد که ماجراهای تن‌تن را چاپ کند. همان سال بود که هرژه با چانگ چونگ چن آشنا شد؛ یک طراح و مجسمه‌ساز و شاعر چینی. «چن» زندگی هرژه را زیر و رو کرد و درس‌هایی به هرژه داد که سخت به کارش آمد. این شروع ماجراهای تن‌تن و میلو بود...

ماجراهای تن‌تن در شوروی، در سال ۱۹۳۰ چاپ شد که هرژه، آن را به صورت سیاه و سفید طراحی کرد. هنوز دوره طراحی‌های رنگی نبود و دو رنگ سیاه و سفید، دو قطب می‌ساخت که آدم‌ها باید یکی‌شان را انتخاب می‌کردند. شخصیت‌های داستان

تن تن و میلو، شامل این چند نفر بودند:

تن تن: آدم اصلی داستان، جوان است، اما از سن و سالش خبر نداریم. او صاحب چهره‌ای ساده و موهایی کوتاه است و شیفته ماجراجویی و خبرنگاری.

میلو: یار وفادار تن تن و قدیمی‌ترین دوست او. یک سگ سفید با گوش‌های بلند و تیز. رابطه دوستانه او با تن تن، رشک‌برانگیز است.

کاپیتان هادوک: آرچی بالاد هادوک که یک ناخدای دائم‌الخمر، کم تحمل و پرخاشگر است. دشنام‌هایی که می‌دهد، همیشه جذاب است. او رئیس انجمن دریانوردان ضد الککل است.

دوپونت: دو کارگاه خصوصی که احتمالاً دوقلو هستند، اما نام خانوادگی‌شان بدون هیچ دلیلی، متفاوت است.

پروفسور تورنسل: او دانشمند است و لاغر با پالتویی به تن و یک ریش پروفیسوری. او آدمی گیج و گنگ و علاقه‌مند به کاراته و بوکس است. اعتماد به نفس او مثال‌زدنی است. او کم‌شنوا و در واقع ناشنوا و صاحب یک سمعک شاخی است.

رابطه تن تن با سینما، رابطه خوبی نیست و این خوب نبودن، بیش از آن که جنبه منفی داشته باشد، مثبت است. تن تن یک کارتون است؛ یک شخصیت کاغذی که همه جذابیتش را از داستان‌های دنباله‌دار می‌گیرد. طبیعی است که کمتر کارگردانی در سینما، سراغ چنین شخصیتی برود. داستان‌های مصور، راه را بر کارگردانان می‌بندد. برای همین، وقتی که اسیتون اسپیلبرگ اعلام کرد که نسخه‌ای سینمایی از تن تن می‌سازد، همه شگفت‌زده شدند. او در واقع، بهترین کسی است که می‌تواند از تن تن فیلم سینمایی بسازد؛ کسی که دغدغه داستان گویی دارد و داستان مصور را می‌شناسد.

او بار اول، داستان خرچنگ پنجه طلایی را به صورت فیلمی عروسکی، در سال ۱۹۴۶ ساخت. در دهه نود، تلویزیون بلژیک تمام داستان‌های تن تن را به صورت کارتون پخش کرد و ۴ سال قبل، این کارتون از سیمای جمهوری اسلامی ایران نیز پخش شد.

✓ ایران / آبان ۱۳۸۱

اشراف زاده تهی دست

مروری بر زندگی «دوسنت اگزوپری»

خالق شازده کوچولو

نویسنده: محسن حکیم معانی

نکته

کتاب «داستان زندگی خالق شازده کوچولو»، نوشته «التیسی شیف»، با ترجمه «پرتو اشراق» و توسط انتشارات ناهید، به بازار آمده است. زندگی کوتاه، اما پر فراز و نشیب این نویسنده خلبان، در این کتاب بررسی و پی‌گیری شده است. آن چه این کتاب را خواندنی‌تر می‌کند، بخش‌هایی است که به خاطرات، دست‌نوشته‌ها و بعضاً داستان‌های این نویسنده فرانسوی می‌پردازد. در ضمن، بسیاری از وقایع، به طور مستقیم و از زاویه دید اگزوپری نقل شده است.

التیسی شیف، از دخالت دادن دیگران ابایی ندارد؛ به طوری که گاه یک واقعه، از قول چند نفر روایت می‌شود. تفه اصلی کتاب، وقایع زندگی نویسنده است، اما شرح تاریخی وقایعی که فرانسه، اروپا و جهان در آن سال‌های پر تنش پشت سر گذاشته است، ظاهراً اجتناب‌ناپذیر بود.

کتاب «داستان زندگی خالق شازده کوچولو»، با عکس‌هایی از نویسنده، همسرش، مکان‌ها، دوستان و غیره به پایان می‌رسد. اما آن چه مایه تأسف است، غلط‌های املائی و چاپی فراوانی است که در متن چاپ شده آن به چشم می‌خورد.

✓ پیام کتابخانه / شماره ۲۱

انواع نوین ادبیات کودکان و نوجوانان و

لزوم بهره‌گیری بهینه از آن‌ها در

کتابخانه‌های عمومی و آموزشی

نویسنده: دکتر زهره میرحسینی

مفاهیم

در این عصر که آن را عصر دانش می‌نامند، ارزش کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، بیش از

گذشته مشخص شده است. این مراکز امکانات خوبی فراهم می‌آورند تا دسترسی مراجعان و استفاده‌کنندگان از این امکانات را به کتاب‌ها و منابع اطلاعاتی گوناگون، ممکن سازند.

مراجعه‌کنندگان امروزی کتابخانه‌ها، به ویژه گروه‌های سنی کودک و نوجوان، با تغییرات شدیدی در محیط زندگی روبه‌رو هستند. بنابراین، باید آن‌ها را برای رویارویی با این تغییرات، با سلاح دانش مجهز ساخت.

طبق بیانیه یونسکو، درباره کتابخانه‌های عمومی که در سال ۱۹۹۴ مورد تجدید نظر قرار گرفت، ارتقای سواد کامپیوتری جامعه، از وظایف کتابخانه‌های عمومی است. زیرا اعتقاد بر این است که دسترسی به رایانه و بهره‌گیری از آن، برای همه افراد جامعه میسر نیست. به همین دلیل، در کتابخانه‌های کشورهای پیشرفته، از جمله در کتابخانه‌های عمومی، دسترسی به اینترنت به صورت رایگان برای اعضا، امری عادی است و حتی کتابخانه‌های سیار که به روستاها و شهرک‌های پراکنده سرویس می‌دهند نیز به رایانه و فرآورده‌های جدید آن، از جمله خدمات اینترنت، مجهزند.

پس در این زمان، نمی‌توان دانش‌آموزان یا دانشجویان را تنها با تکیه بر کتاب و یا جزوه درسی تغذیه اطلاعاتی کرد، بلکه آموزش باید مبتنی بر استفاده از منابع گوناگون اطلاعاتی باشد. وظیفه سیستم‌های آموزشی است که این منابع را برای دانش‌آموزان و دانشجویان فراهم آورند. لذا استفاده از برنامه مطالعه آزاد و تحقیق، در کنار کتاب‌های درسی، از بهترین روش‌های شناخته شده برای بالا بردن آگاهی ما محسوب می‌شود و این مهم نمی‌تواند بدون کمک کتابخانه‌های آموزشی و کتابخانه‌های عمومی و تجهیز آن‌ها به فن‌آوری نوین انجام شود. در این راستا، نظام آموزشی ما باید در برنامه آموزش زبان دوم نیز تجدید نظر کند و از مقطع ابتدایی، به آموزش زبان انگلیسی بپردازد. با توجه به امکاناتی که رایانه‌ها در اختیار می‌گذارند، تردیدی نیست که دنیا شاهد تحول عظیمی در آموزش خواهد بود. این قبیل تحولات، بر خلاقیت

دانش‌آموزان می‌افزاید و آنان را در شناخت مسائل و بهره‌گیری از منابع، برای حل آن‌ها توانا می‌سازد.

برای مثال اینترنت، در موضوعی مانند جغرافیا، می‌تواند دانش‌آموزان را با نقشه و تصاویر گوناگون از یک کشور، آداب و رسوم، محصولات، شهرها و... آشنا کند. به این ترتیب، دانش‌آموزان می‌توانند در مورد موضوعی که می‌خواهند تحقیق کنند، از اطلاعات موجود در سایت‌های مختلف اینترنتی بهره بگیرند. به قول یونسکو، برای رفتن به سوی شبکه‌های بزرگ، سه مرحله باید طی شود:

۱) دیجیتالی کردن اطلاعات

۲) تمرین در شبکه‌های داخلی و محلی خودمان

۳) پیوستن به شبکه‌های جهانی

✓ اعتماد ۲۰/۷۰ آبان ۱۳۸۱

این تصاویر سلیقه‌ها را تنزل می‌دهد

بررسی کتاب‌های درسی در گفت‌وگو با

کارشناسان

نویسنده: کیسوفغوری

گزارش

در بسیاری از مناطق کشور، کتاب‌های درسی تنها همشین کودکان هستند. تصاویر کتاب‌های درسی چگونه تصاویری است؟ تصاویر برجسته و به یادماندنی و خاطره‌برانگیز؟ یا تصاویری کدر، سرد و بی‌روح؟ این تصاویر در چه سطحی از تصویرگری قرار دارند؟ کودکان را به درس علاقه‌مند می‌کنند یا از درس فراری می‌دهند؟ این پرسش‌هایی بود که تلاش شده در گفت‌وگو با کارشناسان، به آن‌ها جواب داده شود.

عباس جهانگیریان، نویسنده، پیش از این تحقیقی با عنوان «بررسی انتقادی ساختار بصری کتاب‌های درسی»، در سال ۷۱-۷۰ انجام داده است که در آن، به طرح روی جلد، اندازه کتاب، جنس کاغذ، تصاویر، رنگ، خطوط و آناتومی تصاویر و نیز مقایسه تغییراتی که کتاب‌های حاضر با کتاب‌های قبل از انقلاب داشته‌اند، پرداخته است.

نگرش‌ها و باورهای جنسیتی انسان‌ها، تفکری است که از بدو تولد در خانه و در ادامه، از طریق کتاب‌های درسی، به آنان القا می‌شود. در واقع، محرک محیطی است که می‌تواند در میزان موفقیت یا عدم موفقیت باورهای جنسیتی دانش‌آموزان، اعم از پسر یا دختر، مؤثر باشد. این مقاله در پی آن است که در محتوای کتب درسی دوره ابتدایی، در زمینه ایجاد باورهای جنسیتی، به کندوکاو بپردازد. آیا تصاویری که در کتب دوره ابتدایی نمایش داده شده‌اند، موجب ایجاد باورهای مثبت جنسیتی در دانش‌آموزان ما، بر حسب جنسیت آنان می‌شوند؟

بر اساس این بررسی، معلوم شد که تصاویر، از لحاظ تعداد و کیفیت، به نفع دختران نیست و این رویکرد، از همان دوران کودکی، مردان را به عنوان جنس برتر تقویت می‌کند. در مقایسه دو تصویر صفحات ۷۲ و ۷۳ کتاب فارسی اول دبستان، تفریح و توپ‌بازی مخصوص دختران و دانش‌آموز خوب بودن و بانظم و ترتیب از کلاس بیرون آمدن و مواظبت از کیف و کتاب، مخصوص پسران است.

از ۲۴ تصویر کتاب فارسی چهارم دبستان که انسان‌ها را نمایش داده است، فقط یک تصویر از دخترکی، آن هم در قالب عروسک، دیده می‌شود. در این‌جا نیز اگر عروسک را نمادی از دختران بدانیم، دانش‌آموزان دختر، خودشان را در لابه‌لای اشیاء می‌یابند و اصلاً خودشان را شیئی فرض می‌کنند، نه انسان.

در یک جمع‌بندی کلی، نام‌های پسرانه با ۱۶۷۲ و اسامی دخترانه با ۲۹۴ فراوانی، در متون درسی دبستان آمده است.

اگر بپذیریم که هر فردی، اعم از پسر یا دختر، باید در خانواده احساس «بودن» و تعلق داشتن بکند تا بتواند به درستی نقش‌های جنسیتی‌اش را بپذیرد و بدان عمل کند، به این نتیجه می‌رسیم که یکی از راه‌های ایجاد این باور در دانش‌آموزان، این است که در متون کتب درسی، آنان را به عنوان فرزند خانواده معرفی کنیم. اما در سراسر این کتاب‌ها سهم دختران بسیار ناچیز است و غالباً فرزند اول، پسر است؛ برای مثال، داود و احمد (دینی دوم)، مرتضی (دینی پنجم)، علی (اجتماعی سوم)، امین (فارسی

جهانگیریان می‌گوید: ۸۰ درصد از آن تصاویر تغییر کرده، اما تصویرگری منطبق با فرهنگ امروز، در کتاب‌ها ارائه نشده است. تصاویر همان تصاویر گذشته و فقط رنگ‌ها تیره شده است. ماشین سواری تبدیل به وانت شده، خانم‌ها روسری سر کرده‌اند و کراوات آقایان برداشته شده است.

کاسم طلالی، مدیر هنری مجلات رشد، تصویرگر و کارشناس و مدیر هنری نشریات و انتشارات مختلف است. او درباره تصاویر کتاب‌های درسی می‌گوید: گروه‌های تألیف کتاب‌های درسی سلیقه‌ای عمل می‌کنند. یک مرکز مدیریت هنری در سازمان وجود ندارد. در صورتی که در حال حاضر، حتی ناشران درجه چندم هم سعی می‌کنند مدیر هنری داشته باشند تا ایرادهای ابتدایی تصویرگری، در کارشان وجود نداشته باشد.

طلالی با اشاره به این که ۵۰ درصد مخاطبان کتاب‌های درسی در روستاها هستند، می‌افزاید: در آن‌جا کتاب‌های داستان و امکانات فرهنگی دیگر برای دانش‌آموزان فراهم نیست. تنها چیزی که دارند، کتاب‌های درسی است. اگر کیفیت تصویرگری بالا نباشد، سلیقه بصری آن‌ها رشد پیدا نمی‌کند.

✓ ایران / شماره ۲۳۱۸

**پسرسالاری در کتاب‌های درسی
بررسی باورهای جنسیتی در محتوای
کتاب‌های درسی دوره ابتدایی
نویسنده: مهین مجتهدی**

نقد

در میان مجموعه عناصر تشکیل‌دهنده برنامه درسی، محتوا جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. در کشور ما نیز این حساسیت، از دو جنبه قابل توجه است: یکی ظهور تفکر «مهندسی اصلاحات در آموزش و پرورش» و دیگری «وجود نظام تعلیماتی متمرکز حتی در تدوین کتب درسی» که جنبه دوم، تقریباً تمام عوامل آموزشی را بر اساس محتوای آن، برنامه‌ریزی و هدایت می‌کند. در این میان، محتوای کتاب‌های دوره ابتدایی، اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. زیرا منشأ بسیاری از

است، تا خود فرهنگ، در سال‌های گذشته، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، انتشار کتاب‌های ترجمه را محدود می‌کرد، اما در سال‌های اخیر، هیچ محدودیتی در این زمینه نیست و ناشران می‌توانند به هر میزان، کتاب ترجمه چاپ کنند. همین امر، یکی از عامل‌هایی است که در نتیجه آن، ناشران به سراغ کتاب‌های فرهنگی نمی‌روند.

فریده خلعت‌بری نیز در پاسخ به سخنان نصر، چنین گفت: واقعیت این است که ما چیزی در دنیا به نام صنعت نشر داریم. اگر در کتاب کودک و نوجوان، این صنعت را بررسی کنیم، با سه رکن مؤلف، تصویرگر و ناشر روبه‌رو می‌شویم. در این خصوص، مشکل کتاب کودک و نوجوان ما، تفکیک این ارکان است. کتاب مدیون هر سه رکن است و نباید به هیچ یک، کم‌لطفی کنیم. مشکل اصلی، از متولیان چون ارشاد و نهادهای دولتی است که بودجه دارند و می‌توانند از کتاب حمایت کنند، اما از کتاب‌هایی حمایت می‌کنند که فعالیت‌های فرهنگی را به بیراهه سوق می‌دهند و سرانجام، کتاب‌های بازاری، جای دیگر کتاب‌ها را می‌گیرند.

زهره قایینی نیز در این نشست، با اشاره به این که یکی از موانع کتاب‌های تصویری، ناشران هستند، گفت: ما به اندازه انگلستان یک دست، کتاب‌های تصویری خوب نداریم. کتاب‌های تصویری، به نیازهای کودک پیش‌دبستانی پاسخ می‌دهد. ما تحقیق کردیم و دیدیم تعداد آن‌ها انگشت‌شمار است. ناشران ناآگاه، کتاب‌های تصویری را هم قلع و قمع می‌کنند.

دکتر کمال پولادی که پیش از این به تعریف و ویژگی‌های کتاب‌های تصویری پرداخته بود، مشکل اصلی کتاب کودک را اقتصاد رانتی دانست؛ اقتصادی که در دست دولت است و دولت، به نحوی که خودش می‌پسندد، آن را هزینه می‌کند.

نصر نیز در پایان این نشست، گفت: در بخش‌هایی که ریشه تاریخی داریم، به مشکل دچار نمی‌شویم. آینده تصویرگری هم به سبب پیشینه و پشتوانه تاریخی آن، تاریک نیست و واهمه‌ای در این زمینه وجود ندارد.

اول). نابرابری بین تصاویر دختران و پسران بارز است، اما واقعیت این است که محدود کردن واقعیت‌ها برای کودکان ما به نفع هر یک از دو جنس، مضر است و جامعه را متحول نمی‌سازد. برای ایجاد این تحول، باید در تدوین کتاب‌ها از نقاشان متعدد و کودک‌شناس و روان‌شناس استفاده کنیم تا تصاویر آمیخته با علم و هنر باشد. همچنین، لازم است قصه‌های نو و جذاب و متناسب با زمان حال را در کتاب‌های درسی بگنجانیم.

✓ روزنامه اطلاعات / شماره ۲۲۲۲۵

تسلط اقتصاد رانتی و نابیه سامانی وضع کتاب کودک همایش بررسی مسائل کتاب کودک و نوجوان بررسی کرد

گزارش

همزمان با برگزاری پنجمین دوره نمایشگاه آثار تصویرگران کتاب کودک، همایش بررسی مسائل کتاب کودک و نوجوان، با موضوع انتشار و آینده کتاب‌های تصویری، در فرهنگ‌سرای نیاوران برگزار شد.

در این میزگرد که با سخنرانی دکتر کمال پولادی (پژوهشگر و نویسنده) آغاز شد، زهره قایینی (پژوهشگر)، فریده خلعت‌بری (ناشر)، کریم نصر (تصویرگر)، و فرهاد حسن‌زاده (نویسنده) نیز حضور داشتند.

دکتر پولادی با بیان سخنانی کوتاه درباره کتاب‌های تصویری، اظهار کرد: کتاب تصویری زبان، رسانه و شیوه بیانی خاص است که از پیوند ارگانیک تصویر و نوشته تشکیل شده است. این مطلبی است که در بسیاری از کتاب‌ها رعایت نمی‌شود، و این کتاب‌های تصویری، تنها طیفی از یک سلسله نوشته و یک سلسله تصویر است.

در ادامه کریم نصر، تصویرگر و مدرس و استاد دانشگاه افزود: هر چه از سال‌های نخستین انقلاب دور می‌شویم، در حقیقت، برنامه‌ریزی فرهنگی ما بیشتر به سمت کمک به صنعت فرهنگی پیش رفته

مقاله

کتاب‌های تصویری لمسی، می‌توانند به کودکان دچار ضعف بینایی، امکان لذت بردن از مطالعه را بدهد. این گونه کتاب‌ها برای کودکان نابینا بسیار حائز اهمیت است. زیرا حس لامسه را تحریک می‌کند و قدرت تشخیص اشکال را به وجود می‌آورد و در نتیجه، آن‌ها را برای فراگیری «خط بریل» آماده می‌سازد. اگر تصویر برای کودک قابل درک باشد، به پیشرفت زبان او کمک می‌کند. باین‌همه، درک تصاویر برای یک کودک فاقد تجربه بصری، دشوار است. می‌دانیم که انتقال مفهومی تصاویر واقعی، حتی اگر برجسته چاپ شده باشند، برای نابینایان مشکل است. اگر قرار است که چنین تصویری قابل خواندن باشند، بایستی ترجیحاً اشیای کوچکی را یا شکل، اندازه و بافتی ارائه کنند که یک کودک نابینا در زندگی روزمره، با آنان سر و کار دارد. البته، بچه‌های نابینا، حتی اگر قادر نباشند تمامی تصاویر را درک کنند و یا به راهنمایی یا کمک یک فرد بینا احتیاج داشته باشند، از کتاب‌های لمسی خوش‌شان می‌آید.

کتاب پارچه‌ای، نوعی دیگر از کتاب‌های تصویری-لمسی است که تجربه بصری متفاوتی در اختیار کودکان می‌گذارد و برای همه کودکان، قابل استفاده است؛ به ویژه کودکانی که ناتوانی ذهنی یا حرکتی دارند. در زمینه ساخت این کتاب‌ها، باید نکات زیر را مورد بررسی قرار داد: در انتخاب مواد سازنده کتاب، باید به موضوع آن توجه کرد و بهتر است از موادی استفاده شود که به جنس واقعی اشیاء و شخصیت‌ها نزدیک‌تر باشد. به عنوان مثال، اگر موضوع کتاب راجع به دریا، آب و... باشد، می‌توان از پلاستیک یا ماده‌ای که آب را به خود جذب نمی‌کند، استفاده کرد. همچنین، قطع کتاب می‌تواند به اندازه کف دست یا کمی بزرگ‌تر باشد. تعداد صفحات بهتر است محدود بوده و شکل و نوع ارائه کتاب، در ارتباط با محتوا و موضوع کتاب باشد. در پایان، ارائه توضیحات کافی از سوی مربیان،

همراه با ایجاد فرصت‌های مناسب برای ارزیابی دقیق شکل مورد نظر، نقشی مکمل دارد و امری الزامی است.

✓ پیلبان / شماره ۶ / شهریورماه ۸۱

رمان‌های گرافیک؛ نسلی تازه از کتاب‌های

کمیک استریپ

ترجمه: ملیحه اکبری

مقاله

رمان‌های گرافیک کمیک استریپ، داستان‌های مصور نوظهوری است که مشتریان بسیاری در بازارهای آمریکا دارد. تفاوت عمده آن‌چه رمان‌های گرافیک خواننده می‌شود، با کمیک استریپ‌های معمولی، این است که این کتاب‌ها یا را از موضوعات ساده و معمول کتاب‌های کمیک استریپ فراتر گذاشته و موضوعات پیچیده‌تر و جدی‌تری را مطرح کرده‌اند. این مطلب، درباره موج تازه رمان‌های گرافیک، در بازار نشر آمریکاست. همچنین، بررسی ویژگی‌های فیلم «راهی به تباهی» که بر اساس رمانی به همین نام ساخته شده است.

هکس کولینز، نویسنده رمان، در این باره می‌گوید: این یک شکل هنری برای بیان قصه و سرگرم کردن مردم است؛ مثل سینما یا اشکال دیگر هنر. نکته قابل توجه در این میان، قابل فهم بودن و آسانی درک زبان تصاویر و داستان مصور، برای خوانندگان مختلف است. به علاوه، چنین به نظر می‌رسد که علاقه‌مندان آثار سینمایی، از آمادگی لازم برای تعقیب داستان‌ها، در کمیک استریپ و رمان‌های گرافیک، برخوردارند.

در گذشته، تجارت کتاب‌های کمیک استریپ در آمریکا، به داستان‌هایی با شخصیت‌های ابرقهرمان، ملیس به لباس‌های عجیب و غریب، کارآگاه‌های پالتوپوش و مهاجمانی از سیاره‌های دیگر و موضوعات پراکنده مورد نظر گروه‌های سنی نوجوان، محدود می‌شد. اما کلیشه‌های تازه در این صنعت، هم اکنون یک سری تغییر و تحولات را از سر می‌گذرانند. در حال حاضر، داستان‌های مصور طولانی‌تر و ادبی‌تر، با نام «رمان‌های گرافیک»، به

بازار عرضه می‌شود. علاوه بر این، نویسندگان و هنرمندان داستان‌های کمیک، به موضوعات و قصه‌های پیچیده‌تر گرایش نشان می‌دهند.

رمان‌های گرافیک، به لحاظ ویژگی ظاهری، از تمام کتاب‌های موجود در قفسه کتاب‌فروشی‌ها قابل تشخیص‌اند. این کتاب‌ها معمولاً جلدهای ضخیم و روکش‌های پلاستیکی براق دارند. متن داخل کتاب نیز جذابیت‌های خود را دارد. برای مثال، کتاب ۲۰۰ صفحه‌ای «راهی به تنهایی»، با تصاویر سیاه و سفیدی از «ریچارد پیرز رینز» انگلیسی همراه است و حوادث و رویدادهای یک اثر کلاسیک ادبی، از این طریق به تصویر کشیده شده است. تصاویر این کتاب که تعداد آن‌ها در صفحات مختلف، از یک تا چهار تصویر متغیر است، به شخصیت داستان شکل و ابعاد ویژه‌ای می‌دهد و آن را ملموس‌تر می‌سازد. جزئیات دقیق این تصاویر و همین‌طور حس درام و تعلیق، خط داستانی و طرح آن را پیش می‌برد.

ناشران و کارشناسان هنری، برای توصیف این کتاب‌ها، از اصطلاح «ادبیات تصویری» استفاده می‌کنند. آنان ضرورت وجود این کتاب‌ها را تقاضا و تمایل خوانندگان به داستان‌سرایی مصور، در سطوح بالاتر و روشنفکرانه‌تر می‌دانند.

آمار خوانندگان این گونه کتاب‌ها نیز در سال گذشته افزایش داشته است؛ هر چند هنوز به درستی مشخص نیست که این‌ها خوانندگان قدیمی داستان‌های مصور هستند یا کسانی که با «رمان‌های گرافیک»، به جرگه خوانندگان کمیک استریپ پیوسته‌اند. شاید هم این افزایش خوانندگان، حاصل افزایش عناوین این گونه کتاب‌ها در بازار باشد.

می‌کند. این دختر، ده سال بیشتر ندارد و برادرش امیر، دانشجوست.

مادر و پدر آن‌ها بارها با هم دعوا کرده‌اند و زهره، به خوبی یادش می‌آید که سه بار با آن‌ها به دادگاه خانواده رفته است و می‌داند که اگر برای بار چهارم پایش به آن‌جا کشیده شود، چه باید بکند. او دختری زیر و زرنگ و تا حدودی شیطان است.

اولین حادثه شکل می‌گیرد و امیر عاشق می‌شود. وقتی به خواستگاری می‌روند، معلوم می‌شود که پدر آن‌ها همسر دیگری اختیار کرده است. زن‌ها قصد جدا شدن دارند. در همین حین، مرد تصادف می‌کند. پس از بهبود او، زن‌ها تصمیم می‌گیرند که گلیم خودشان را به تنهایی از آب بیرون بکشند و از شوهرشان جدا شوند. مرد نیز به خانه خواهرش نقل مکان می‌کند.

نویسنده در این اثر ۹۱ صفحه‌ای، بسا خیال‌پردازی زهره، به نوعی این «بردیگی» را به طنز نزدیک می‌کند و چنان از خوشی او سخن می‌گوید که گویا همه با هم آشتی کرده‌اند. شخصیت‌های دیگر نیز سطحی پرداخت شده‌اند؛ چه مرد داستان که مثل یک عروسک خیمه‌شب‌بازی است و چه دو زن ماجرا که هیچ‌کدام دلیلی جدی برای رفتارهای خود و جدایی از مرد ندارند.

گویا این اثر، با شخصیت‌های بی‌ثبات و طرح متزلزلش، فقط قصد دارد تعطیلات تابستان زهره را پر کند و چنین سطحی و گذرا، زندگی و آینده او را به تمسخر بکشد؛ آینده‌ای که می‌تواند چون سرنوشت مادر و یا نامادری‌اش باشد.

✓ **میشوری / شماره ۲۸۹۱**

عکس آن را نشانم دهید

نویسنده: فریده میاد شیرازی

مقاله

امروزه دیگر این مفهوم که «تنها صدا می‌ماند»، جایگاه خاصی در چارچوب رویکردهای آموزشی ندارد. هر روزه ما با هزاران عکس و تصویر در روزنامه‌ها، تلویزیون، کتاب‌ها و رسانه‌های دیداری مواجه می‌شویم و این تصاویر، به خودی خود،

✓ **پیام زن / سال یازدهم / شماره پیاپی ۱۲۶**

شادی‌ها و غم‌های تنهایی

نویسنده: مریم بصیری

نقد

یکی از رمان‌های خاص نوجوانان که اخیراً چاپ شده، کتاب «شادی‌ها و غم‌های تنهایی»، به قلم سپیده خلیلی است. البته این کتاب، در قالب داستان بلند و نه رمان، سرگذشت فانتزی‌گونه‌ای از زهره را بیان

برای نسل جوان (IBBY) که به مناسبت پنجاهمین سال بنیانگذاری این دفتر، در بازل سوئیس برگزار شد، شش نفر از کارشناسان برجسته ادبیات کودک جهان سخنرانی داشتند. در این جا معرفی کوتاهی از سه تن از این سخنرانان، همراه با چکیده‌ای از سخنان آن‌ها آمده است.

پیتر فون مات، استاد ممتاز ادبیات آلمان، در دانشگاه زوریخ است. او سخنان خود را با طرح این پرسش قدیمی آنجلوس سلیسیوس، یعنی «آیا ابتدا تخم مرغ بود یا مرغ؟» آغاز می‌کند. او می‌گوید: ابتدا تخم مرغ بود، سپس مرغ، اما هر دو یکی بودند. در کودک نیز انسانی را می‌بینیم که رو به کمال است. تصادفی نیست که داستان‌هایی که در آن‌ها عروسک‌ها جان می‌گیرند و حادثه می‌آفرینند، بخش بزرگی از پیشینه ادبیات کودکان جهان را به وجود آوردند؛ مانند داستان فندق‌شکن، سرباز حلبی و پینوکیو.

فون مات، تز فوق دکترای خود را به آثار هوفمان اختصاص داده است. او معتقد است که داستان فندق‌شکن و شاه موش هوفمان که در آن، کودکی عروسکی جان می‌گیرد، دارای لایه‌های روان‌شناختی، آموزشی و حتی متافیزیکی است.

سخنران بعدی لیلیا راچوا - استادیووا، نویسنده، روزنامه‌نگار، ویراستار، ناشر و مترجم بلغاری است که در سال ۱۹۹۶ و ۱۹۹۸ عضو هیأت داوران جایزه هانس کریستین آندرسن بوده است.

او با طرح این سؤال، به سراغ کتاب‌های کودکان، در نیمه دوم سده بیستم می‌رود؛ آیا کودکان می‌توانند دنیا را نجات دهند؟ آیا کتاب‌های کودکان می‌توانند جهان را دگرگون کنند؟ او به عنوان کسی که شرایط سیاسی کشورهای اروپای شرقی را تجربه کرده است، از نویسندگانی سخن می‌گوید که در دوران جنگ، درباره دگرگونی‌ها، فقدان آزادی و دشمنی‌ها با نوجوانان سخن می‌گویند.

او برای آن که نشان دهد این آثار، هم‌اکنون نیز می‌تواند برای کودکان و نوجوانان جذاب باشد و با آن‌ها ارتباط برقرار کند، پژوهشی میدانی را با دانش‌آموزان مدارس انجام داده و نتیجه گرفته است که این پیام‌های انسانی، هنوز در سده بیست و یکم کارکرد دارد و توجه نوجوانان را به خود جلب می‌کند.

تأثیراتی مثبت و منفی بر مخاطبان دارد.

به همین سبب، دست‌اندرکاران نظام آموزشی تلاش دارند تا همراه با واژه‌ها و جملات، از تصاویر احساس برانگیز نیز در آموزش کمک بگیرند. سال‌ها پیش، دست‌اندرکاران تولید و تألیف کتاب‌های درسی، کمتر از این امکان بهره می‌گرفتند، ولی با توجه به اهمیت ارتباط تصویری در نظام آموزشی، اکنون کمتر کسی پیدا می‌شود که در کنار واژه‌ها، عکس یا تصویری هم ارائه ندهد.

در امر آموزش، به منظور آسان‌تر کردن تدریس و افزایش کیفیت یادگیری، می‌توان از امکانات مختلفی استفاده کرد. از جمله این امکانات، بهره‌گیری از روش‌ها و فنون هنر ارتباط تصویری (گرافیک) است. به عبارت دیگر، ارتباط تصویری، پیامی است که در لفاف تصویر، با بهره‌گیری از امکانات چاپی و... تکثیر می‌شود.

سه اصل مهم در ارتباط تصویری، عبارتند از:

- یادگیری و به کارگیری قوانین، برای بازآفرینی درست تصویر
- به حساب آوردن تجربه‌ها، برای آموزش و به کارگیری آن‌ها
- آزادسازی ذخیره‌های تخیل و سازمان‌دهی آن در آموزش مبتنی بر تصویر، این دو اصل باید در نظر گرفته شود:

- ۱- هماهنگی تصاویر با موضوع
 - ۲- تنوع سبک و شیوه تصویرگری
- هدف ما در امر آموزش، آن است که «آن چه هست» را تغییر دهیم و متحول کنیم و این زمانی ممکن خواهد بود که هنر تغییر پا به میدان گذارد.

✓ انتخاب / شماره ۱۰۲۰

غول‌های سرگرمی، داستان و کلام را از ما می‌ربایند

گزارشی از سخنرانی‌های بیست و هشتمین کنگره دفتر بین‌المللی کتاب

برای نسل جوان (IBBY) - سوئیس

ترجمه و تنظیم: زهره قانینی

گزارش

در بیست و هشتمین کنگره دفتر بین‌المللی کتاب

یوستین گاردنر که با انتشار کتاب دنیای سوفی، در سال ۱۹۹۱ شهرت جهانی یافت، از دیگر سخنرانان این مراسم بود. داستان‌های دیگر او نیز درباره هستی انسان است. او نامزد دریافت جایزه آندرسن سال‌های ۲۰۰۰ و ۲۰۰۲ بود.

گاردنر این پرسش را طرح می‌کند که آیا کتاب‌های کودکان، خواننده دارند؟ او در ابتدای سخنانش، این اطمینان را به شنوندگان می‌دهد که در آینده، نیاز کودکان به کتاب، نه تنها کمتر نمی‌شود، بلکه برعکس افزایش می‌یابد. گاردنر بر این باور است که نیاز همه فرهنگ‌ها به کتاب، یکسان نیست. زیرا بسیاری از اقوام با بهره‌گیری از سنت قصه‌گویی، توانسته‌اند بدون کتاب نیز به زیست فرهنگی ادامه دهند. بنابراین، می‌توان گفت که بسیاری از جوامع، می‌توانند به کتاب نیازمند نباشند، اما هرگز بدون قصه نمی‌توانند به حیات خود ادامه دهند.

گاردنر درباره زندگی امروزی که صفحه تلویزیون، کامپیوتر یا تلفن و موبایل تمام توجه کودکان و نوجوانان را به خود جلب کرده است، چنین می‌گوید: این غول‌های سرگرمی، دارند داستان و کلام را از ما می‌ربایند، اما عاقبت نمی‌توانند بر داستان پیروز شوند. به کودکان و نوجوانان تغذیه نشده، کتاب خوب بدهید. اگر عمل نکرد، هری پاتر دهید.

هری پاتر میلیون‌ها کودک و نوجوان کتاب‌خوان را کتاب‌خوان کرد. کسی که یک بار با لذت بخواند، به سادگی بار دیگر به سراغ کتاب خواهد رفت.

✓ کنید کیود / شماره ۷۹۹

کودکان دانش‌آموز، طراحی مدرن را دوست دارند
به بهانه برگزاری پنجمین نمایشگاه تصویرگران کتاب کودک

نویسنده: دکتر بلانوت
 مترجم: نگار شریف

مقاله

در یک تحقیق آموزشی-روان‌شناختی، درباره رابطه بین تصویرگری و متن کتاب‌های درسی که روی ۴۴۶ دانش‌آموز ۹ تا ۱۵ ساله انجام شده و کتاب‌های

مدارس ابتدایی عمومی سال‌های ۱۹۶۸ و ۱۹۷۱ را مورد بررسی قرار داده، روی سه فرضیه تأکید شده است: الف) تصویرگری کتاب‌های درسی، به درک دقیق‌تر و کامل‌تر متن منتهی می‌شود.

ب) متون همراه با تصاویر، بخش‌های احساسی و ارادی شخصیت‌ها را فعال می‌کند و کل شخصیت را به پویایی وامی‌دارد.

ج) خصلت زیبایی‌شناختی نیز در ایجاد تأثیر مثبت تصاویر نقش دارد.

نتایج اصلی این پژوهش، شامل ۲ بخش می‌شود:
 ۱- تأثیرات شخصیت: روشن شد که تصویرگری، تأثیر کتاب را بر کودکی که تصاویر را دیده، چند برابر کرده است. تصویر، فعالیت قشر مخ را زیاد می‌کند که به واسطه آن، روند شناخت (حافظه، اندیشه، قدرت تخیل و غیره) موفق‌تر پیش می‌رود.

۲- روان‌شناسی آموزشی: تصویرگری‌هایی که به خوبی انجام شده است، رویکرد احساسی کودک را به محتوای متن و نسبت به شخصیت‌های متن مورد مطالعه، تقویت می‌کند. در نتیجه تأثیرات تصویر، علایق جدیدی در کودک بیدار می‌شود.

۳- تأکیدهای نویسنده: نویسنده تحقیق، تأکید دارد که کتاب‌های درسی باید با توجه به نیازهای روان‌شناختی هر گروه سنی، تصویرگری شود. هنرمند باید بداند چگونه اندیشه‌های بیان شده در کلام را از طریق بازنمایی تصویری، به کودک نزدیک‌تر کند.

علاوه بر اهداف آموزشی تصویرگری، کارکردهای روان‌شناختی و زیبایی‌شناختی آن هم باید بیان شود. بر اساس این تحقیق، مشخص شد که عده زیادی از کودکان، هنر گرافیک مدرن را دوست دارند و این که در مقایسه با تصویرگری‌های دیگر، چنین کارهایی جایگاه میانه دارد.

✓ همشهری / شماره ۲۹۳۱

مارکوپولوی قرن بیستم
قوانت سیاسی داستان‌های «تن‌تن»
 نویسنده: محمد لوجانی

نقد

آیا تن‌تن، موضوعی سیاسی است؟ و از آن

مهم‌تر، آن قدر آشناست که به کار سیاستمداران هم بیاید؟

چند سال پیش، هنگامی که تلویزیون جمهوری اسلامی، آنونسی از کارتون‌های تن‌تن نشان داد، یکی از روزنامه‌ها با اشاره به سوابق یهودی هرژه، مؤلف داستان‌های تن‌تن، انتشار کتاب‌ها و نمایش فیلم‌های آن را جزئی از یک توطئه صهیونیستی خواند و تن‌تن را نماد غرب خواند که اروپا را متمدن و دیگر کشورهای جهان را وحشی می‌داند. بدین ترتیب، مشخص شد که دو دهه ممنوعیت انتشار و تکثیر کتاب‌های تن‌تن در ایران، دلیلی سیاسی دارد؛ هر چند اکنون این ممنوعیت برداشته شده است. مهم‌ترین جلد ماجراهای تن‌تن که به تصور سیاسی ما از تن‌تن نیز کمک می‌کند، همان کتاب معروف «فرار از شوروی» است که در سال ۸۱، برای اولین بار در ایران منتشر شد.

بدین ترتیب، اولین و دومین شخصیت هرژه که هر دو نمادی از زندگی اروپایی مدرن هستند، خلق می‌شوند. نه فقط تن‌تن که به عنوان خبرنگار از مظاهر این تمدن به شمار می‌رود، بلکه سگ او (میلو یا برفی) هم نماد ملحقیات زندگی یک اروپایی قرن بیستم است.

تن‌تن هرگز در طول کتاب، با مردم عادی شوروی برخورد نمی‌کند. ک. گ. ب همه جا تن‌تن را زیر نظر دارد و همه عضو ک. گ. ب هستند. مأمور روسی به بازدیدکنندگان می‌گوید، تمام کارخانه‌های ما با تمام ظرفیت کار می‌کنند و دودکش‌های پر از دود را به آن‌ها نشان می‌دهد. البته، این تن‌تن است که تصویر واقعی کمونیسم را آشکار می‌کند: «این‌ها فقط دکورهای تأثیرند. از داخل هیژم می‌سوزون... حالا می‌فهمم که در شوروی چطور بی‌عضی از مردم را گول می‌زنند و می‌گویند این‌جا بهشت سرخه». واقعیت این است که جلد اول ماجراهای

تن‌تن، به هیچ وجه خاص کودکان یا نوجوانان نیست. هرژه، هم‌چون جورج آرول، بخشی از ارتش فرهنگی غرب علیه شوروی است که می‌کوشد سیاست، صنعت و قضاوت روسی را مقتضح کند. البته نمادهای هرژه، بسیار آسان‌تر از داستان‌های نمادین آرول در کتاب قلعه حیوانات و ۱۹۸۴ است، اما همان کارکرد را دارد.

تن‌تن اما نماد تمامیت فرهنگ غرب نیست. هرژه به سبب بلژیکی بودن و تعلق داشتن به حوزه فرهنگ فرانسوی، از برتری تمدن اروپا بر آسیا و آفریقا دفاع می‌کند و این حس را نسبت به دنیای جدید، یعنی آمریکا نیز ادامه می‌دهد.

تن‌تن، اسطوره کمیک قرن بیستم است؛ روایتی از تاریخ و رؤیای اروپایی‌ها که خود را مرکز جهان می‌پندارند و می‌کوشند به آنچه «وظایف خود در برابر جهان» می‌خوانند، عمل کنند. تن‌تن تنها یک خبرنگار نیست؛ او کارآگاه، روشنفکر، معلم، مروج تکنولوژی، سیاستمدار، سرباز، دریانورد، فضانورد، خلبان و مبلغ مسیحی هم هست. او کودتا می‌کند و نیز جلوی کودتا را می‌گیرد. با ژاپن و شوروی (دشمنان اروپا) می‌جنگد و به نمایندگی از اروپا، از «جنگ یوکسورها» (جنگ غرب و چین) ابراز تأسف می‌کند و می‌گوید: «همه سفیدپوست‌ها آدم‌های بدی نیستند».

بدین ترتیب، ضمن آن که قدرت هرژه در خلق یک حماسه کمیک را نباید زیر سایه سیاست تحقیر کرد، باید این تحلیل را هم مورد توجه قرار داد که تن‌تن، ادامه منطقی همان اروپایی‌هایی است که غیراروپایی‌ها، آنان را استعمارگر خوانده‌اند؛ با این تفاوت که این بار به جای آن که اروپایی‌ها ترازوی بیافزینند، در نمایش کمیدی بازی می‌کنند. نمایشی که ما هم دوست داریم آن را تماشا کنیم، بخندیم و به خالق آن آفرین بگوییم.

✓ پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان / پاییز ۱۳۸۱ / شماره ۳۰

مقاله

- اما و اگرهای کتاب‌های خردسالان
نویسنده: علی اصغر سیدآبادی
- نگاهی به ادبیات پیش دبستان
نویسنده: شکوه حاجی نصرالله
- هنر و علم و عرصه‌های آن‌ها در آثار خاص کودکان
نویسنده: سیمین بازرگان

یادداشت

- غفارزادگان
نویسنده: دکتر علی عباسی
- یک دست و چند دستمایه، نگاهی گذرا به داستان‌های داود غفارزادگان
نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی
- آوازهای غمگین سال‌های جنگ
نویسنده: جواد جزینی

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / مهرماه ۱۳۸۱ / شماره ۶۰

- نکاتی درباره خواندن با نوزادان و کتاب برای کودکان زیر دو سال
زیر نظر: مریم احمدی
- کتاب‌های تصویری و انواع آن
نویسنده: دونا ای نورتون
- آشنایی کودکان پیش دبستانی با نوشتن
مترجم: زهره قانینی
- ترجم: بهاره بهداد
- زبان و تصویرآفرینی در شعر کودک و نوجوان
نویسنده: مریم شریف‌نسب

- مبارک باشد
نویسنده: حسین بکایی
- نسل سوم تصویرگران از راه می‌رسد
نویسنده: شهرزاد نظری
- کتاب کودک ایران در جهان
نویسنده: فریده خلعتبری
- برای کتاب هم باید شمع روشن کرد و جشن گرفت
نویسنده: علی قنبری
- کودکان خود را به مطالعه تشویق کنید
نویسنده: میشل جمی

معرفی پایان‌نامه

واکنش کودکان ۴ تا ۶ نسبت به کتاب‌های تصویری (داستانی تخیلی)
نویسنده: زهره قانینی

نقد و بررسی

- شعر کودک در کتاب‌های جدید فارسی اول دبستان (بخوانیم و بنویسیم)
نویسنندگان: مهروش طهوری، شهرام رجب‌زاده
- یازلی با چهارده قطعه ناتمام
نویسنده: عرفان نظرآهاری
- تصویرگری کتاب‌های دینی در آیین ادبیات کودکان
نویسنده: جمال‌الدین اکرمی
- تخیل، روایت و شکل‌شناسی در آثار داود

کتاب‌وکو

- مصاحبه با گیلیان رایبشتاین
ترجمه: محبوبه نجف‌خانی
- زیر نظر: شبیدا رنجبر

گزارش

- عاشقی که بیست شد!
نکوداشت امیرحسین فردی
- تصویرگری کتاب‌های کودکان و نوجوانان در دهه ۶۰
می‌توانیم جمعی کار کنیم، اگر بخواهیم
- گزارش ششمین نشست نقد آثار علمی-آموزشی بررسی فرهنگنامه کودک و نوجوان

○ جایگاه آثار پژوهشی کجاست؟

نویسنده: سیدمرتضی مرتضایی

○ به همین سادگی

نویسنده: امید فراهانی، کسری بیژنی‌فر

○ چه کسانی، به چه کتابی، چگونه جایزه می‌دهند؟

ترجمه و گردآوری: بهاره بهداد

مقاله

○ افسانه‌ها فصل مشترک زندگی اقوام و ملل گوناگون

نویسنده: شکوه حاجی‌نمبرالله

○ تحلیل گفتمانی نظریه ادبیات کودک تا پیش از آغاز دهه هفتاد

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

○ بیست سال نقد ادبیات کودک سال ۱۳۶۲ (قسمت پنجم)

نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

○ گذر از مرز، بحثی انتقادی درباره «نویسندگان دوگانه نویس»

مترجم: شهرناز صاعقی

○ کارکرد زبان در ادبیات کودک (قسمت آخر)

نویسندگان: موری ناولز، کرستن ماجر

مترجم: شهرام نقیبالزاده (رازآور)

○ در جست‌وجوی هویتی نو، ادبیات معاصر کودک و نوجوان آلبانی

نویسنده: کلارا کودرا

مترجم: شقایق قندهاری

نقد و بررسی

○ پرستش دیوانگی

نویسنده: شهره کاندی

نقد کتاب: دیوانه و چاه

نویسنده کتاب: محمدرضا شمس

○ آن طور که باید و شاید

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی

نقد کتاب: شاید

نویسنده کتاب: لیل حکیم‌اللهی

○ آن که بیشتر می‌داند، بیشتر شک می‌کند

نویسنده: مسعود میرعلایی

نقد کتاب: سرای ازدها

نویسنده کتاب: سیدجمال‌الدین اسدآبادی

○ با خرس‌ها بجنگید

نویسنده: شهلا انتظاریان

نقد کتاب: لیدیا

نویسنده کتاب: کاترین پاترسن

مترجم کتاب: ملیحه محمدی

○ شخصیت در درجه اول یک سخنگوست

نویسنده: الهام امجدیان

نقد کتاب: مرده‌ای که زنده شد

نویسنده کتاب: فرهاد حسن‌زاده

○ امان از این دخترک شیطان (نگاهی به شخصیت‌پردازی در رمان پی‌پی جوراب بلند)

مترجم: مریم واعظی

○ هایدی صداقت و معصومیت

یک اثر، دو دیدگاه

نویسنده: شهلا انتظاریان

○ هایدی به نفع طبیعت، هایدی به نفع دخترها

یک اثر دو دیدگاه

نویسنده: زکیه احمدی

○ نگاه مخاطبان به کتاب «عروسک پدر»

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / آبان ۱۳۸۱ / شماره ۶۱

گفت‌وگو

○ این سه گروه شکست‌خورده (گفت‌وگو با

محمود رضا بهمین‌پور)

نویسنده: مهدی طهوری

○ من، خوش‌شانس بوده‌ام (گفت‌وگو با مایکل

مدیپورگو، نویسنده انگلیسی کودک و نوجوان)

ترجمه: پروین علی‌پور

زیر نظر: شهیدا رنجبر

گزارش

- تصویرسازی در بخش آموزش مفید است
- گزارش چهاردهمین نشست نقد آثار تصویری
- یکی بود یکی نبود...
- کلاغه به خونه اش نرسید
- گزارش هجدهمین نشست نقد آثار ادبی
- آموزش و پرورش می‌خواهد شهروند تربیت کند
- گزارش هفتمین نشست نقد آثار غیرتخیلی
- تفاوت جنسی؛ تبعیض جنسی
- گزارشی از هجدهمین نشست فرهنگی انجمن نویسندگان کودک و نوجوان

مقاله

- نمایشگاه تصویرگران بی‌رنگ می‌شود؟
- نویسنده: مهدی جوانی
- مسئولان مورد نظر در دسترس نیستند
- نویسنده: حسین نوروزی
- اسامی برندگان، فینالیست‌ها و نامزدهای جایزه هانس کریستین آندرسن تهیه و تنظیم: مینا ذاکر شهرک
- کارگاه ترجمه و ویرایش، نقدی بر یک ترجمه نویسنده: شهرام اقبال‌زاده (رازآور)
- بیست سال نقد ادبیات کودک سال ۱۳۶۳
- نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری
- گذر از مرز (۲) - دو گانه نویسی به متابه معیار اصالت
- نویسندگان: بقینا کومرلینک - می‌ای یواد
- مترجم: شهناز صاعلی
- تفاوت در چیست؟
- نگاهی به معلولیت در کتاب‌های مصور کودکان
- نویسنده: نینا کریستنس
- مترجم: شقایق قندهاری
- بررسی تصویرگری خانم وارژا لواتو

معرفی پایان‌نامه

نویسندگان: فرشته نجفی، درسای مینوی

نقد و بررسی

- روایت آرزوهای گم‌شده
- نویسنده: معصومه انصاریان
- نقد کتاب: به خاطر پرنده‌ها
- نویسنده کتاب: حسن احمدی
- امروزی کردن افسانه‌های کهن
- نویسنده: شهره کاغدی
- نقد کتاب‌های ۱- کدو قلقله زن ۲- زیباترین ستاره جهان
- نویسنده کتاب: منیرو روانی‌پور
- تصویرگر کتاب: نسرين خسروی
- بچه‌ها بیایید رنگ‌بازی!
- نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی
- نقد کتاب: رنگ‌های بهاری
- نویسنده: محمدرضا یوسفی
- می‌نوازم که مرا بنوازید
- نویسنده: مریم واعظی
- نقد کتاب: قصه‌هایی از موسیقی
- تشابه اسمی رابینسون / رابسون
- نویسنده: شهره نورصالحی
- نقد کتاب: تبر
- نویسنده کتاب: کوی پائلسون
- مترجم کتاب: متین پدرامی
- از لولوی بزرگ‌ترها نترسیم
- نویسنده: رایکا بامداد
- نقد کتاب: لولوی زیبای قصه‌گو
- نویسنده کتاب: فرهاد حسن‌زاده
- با اجازه دبیر هندسه
- نویسنده: سیامک احمدی
- نقد کتاب: توی اخبار رادیو
- شاعر کتاب: هادی خورشاهین
- حضور حادثه در شعر
- (نگاهی به مجموعه شعرهای آتوسا صالحی)
- نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

- معرفی جوایز ادبیات کودک و نوجوان
ترجمه و گردآوری: بهاره بهداد
- فرهنگنامه نویسی و جایگاه کتاب‌های مرجع
برای کودک و نوجوان
گزارش هشتمین نشست نقد آثار غیر تخیلی
- گفتنی‌های تاریخ برای بچه‌ها
گزارشی از نشست فرهنگی انجمن
نویسندگان کودک و نوجوان در مهرماه ۱۳۸۱

مثاله

- کتابخانه و کودکان و نوجوانان
ترجمه و تدوین: سعید غفاری
- عبور و واقعیت از دروازه‌های خیال
مروری بر آثار فرشید مثقالی
نویسنده: جمال‌الدین اکرمی
- در جست‌وجوی مفهوم نوجوانی
نویسندگان: مینا ذاکر شهرک، بهاره بهداد
- از پی هیچ
گفتمان قدیم ادبیات کودک: پیامدها، تضادها و
کمبودها

- نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی
- بیست سال نقد ادبیات کودک (سال ۱۳۶۴)
نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری
- پدیدآورندگان کتاب‌های تصویری در
کرواسی
نویسنده: رانکا جاوور
- مترجم: شقایق قندهاری

معرفی پایان‌نامه

- شیوه‌های پرورش خلاقیت در کودکان و
نوجوانان
نویسنده: سیدعبدالحسین تولانیان تل‌آبادی
- تهیه و تلخیص: آرزو انواری

نقد و بررسی

- در جست‌وجوی خانه

- نگاه مخاطبان به کتاب پسر
نویسنده کتاب: رولد دال

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / آذرماه ۱۳۸۱ / شماره ۶۲

یادداشت

- سلامی دوباره به دنیای همدلی
نویسنده: حسین بکایی
- خدا بیامرز را داغ همین حرف‌ها کشت
نویسنده: حسین نوروزی
- برای چه قلم به دست می‌گیریم؟
نویسنده: محمدعلی بنی‌اسدی

کتاب‌وکو

- دل‌بستگی‌ام سابقه‌ای طولانی دارد
گفت‌وگویی «شریل باولن»، خبرنگار آمریکایی
با «کرن کوئشن»
مترجم: مریم واعظی
- زیر نظر: شیدا رنجبر

گزارش

- پنج حرف حساب برای چندمین بار
○ نقشی که ماند
گزارشی از پنجمین نمایشگاه آثار تصویرگران
کتاب کودک
- این کتاب کوچک، مشکلات بزرگی دارد
○ کتاب‌ها و خانه‌ها
گزارشی از نخستین جشنواره کتابخانه‌های
خانگی
- راستی چرا شماره شصت؟
○ تأثیر نقد ادبی غرب در نقد ادبیات ایران
گزارش نوزدهمین نشست نقد آثار ادبی
○ یا خیلی بازاری، یا خیلی هنری
حد وسط غایب بود
گزارش پانزدهمین نشست نقد آثار تصویری
فرشید مثقالی

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی

نقد کتاب: خانه ما کجاست؟

نویسنده کتاب: مرجان کشاورزی آزاد

○ رؤیاهای کلاغ محمدهادی:

دو نگاه به محمدی و «هفت رؤیای کلاغ» اش

نویسنده: زری نعیمی

نقد کتاب: هفت رؤیای کلاغ

نویسنده کتاب: محمدهادی محمدی

○ وقتی ایرانیان را موالی می‌نامیدند

نویسنده: مهدی طهوری

نقد کتاب: فردوسی

نویسنده کتاب: عزت‌الله الوندی

○ سایه‌های درون

نویسنده: رایکا بامداد

نقد کتاب: شازده گلایی

نویسنده کتاب: عدرا جوزدانی

تصویرگر کتاب: علی نامور

○ شما هم در بجگی مجبور بودید عینک بزنید؟

نویسنده: بنفشه توانایی

نقد کتاب: داستان عینک

نویسنده کتاب: سیدمهرداد مینایی

تصویرگر کتاب: زیلانقرزاده

○ احترام شعر واجب است

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

نقد کتاب: توی اخبار رادیو

شاعر کتاب: هادی خورشاهیان

○ نگاهی به گل‌دان پشت شیشه

نویسنده: علیرضا محمودی ایرانمهر

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی